

Sprawozdanie

Komisji bankowej w przedmiocie włościańskiego kredytu
i zmiany statutu Banku krajowego.

Wysoki Sejmie!

Przekazane Komisji bankowej sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 7 grudnia 1897. L. 77 510 o organizacji kredytu dla włościan wykazuje przeszkody, które nie dozwoliły wprowadzić w życie uchwał na zeszłorocznej sesji sejmowej powziętych, zmierzających do poprawienia stosunków włościańskiego kredytu. Mianowicie przedstawia Wydział krajowy, że uchwały sejmowe z 13. lutego 1897. upoważniające Bank krajowy do powiększenia emisji obligacji komunalnych o sumę 10 milionów zł. dla zasilenia instytucji, zajmujących się włościańskim kredytem, nie uzyskały zatwierdzenia, a w reskrypcie odmownym c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 25. czerwca 1897. podniesiono szereg wątpliwości i zarzutów przeciw wciągnięciu powiatowych i gminnych kas oszczędności do zamierzonej akcji na polu włościańskiego kredytu.

Gdyby nie udało się nsunąć tej przeszkody — cały plan organizacji kredytu włościańskiego byłby zakwestyonowany.

Uchwalając bowiem rezszerzyć emisję obligacji komunalnych o sumę 10 milionów zł. i przeznaczając tę sumę na dotowanie lokalnych instytucji, Wysoki Sejm wymienił, obok Towarzystw zaliczkowych, także powiatowe i gminne kasy oszczędności. Wykluczenie tych kas od współdziałania w zamierzonej akcji miałyby ten ujemny skutek, że w powiatach, w których te kasy zajmują się włościańskim kredytem, nie mogłaby ludność wcale korzystać z utworzyć się mającego obfitego źródła kredytu. Zamierzone przeto ndzielanie kredytu włościańskiego z tego funduszu, za pośrednictwem powiatowych instytucji, nie objęłoby całego kraju, lecz byłoby ograniczone na powiaty, w których działalność tę objęły Towarzystwa zaliczkowe.

Wydział krajowy skorzystał przeto z gotowości Rządu do ustnych rokowań i celem uchylenia wątpliwości, poruszonych w rzeczonym reskrypcie ministeryalnym, tudzież celem porozumienia się względem wymaganych zmian delegował członka Wydziału Dra Wereszczyńskiego i dyrektora Banku kraj. Dra Zgórskiego do pertraktacji z c. k. Rządem. Wynikiem tych pertraktacji jest zmodyfikowany projekt zmiany statutu Banku kraj., objęty powołanem sprawozdaniem Wydziału, a przedłożony Ministerstwu odezwą z 9. listopada 1897.

Już po wniesieniu sprawozdania do Wys. Sejmu otrzymał Wydział krajowy odezwę c. k. Namiestnictwa z 22. grudnia 1897. L. 111,823, którą zakomunikowano treść

reskryptu c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z d. 11 grudnia 1897. L. 36.369 wydanego w porozumieniu z c. k. Ministerstwami rolnictwa, skarbu, handlu i sprawiedliwości.

Tym reskrytem oznajmia Ministerstwo że projektowana w piśmie Wydziału krajowego z d. 9 listopada 1897. zmiana statutu odpowiada wskazówkom zawartym w reskrypcie ministeryalnym 25. czerwca 1897. — oraz że przez projektowaną teraz zmianę §. 36 statutu Banku jedna z najsilniejszych wątpliwości przeciw rozszerzeniu kredytu komunalnego na kasy oszczędności usunięta zostaje.

Zażądało tylko c. k. Ministerstwo zmiany stylistycznej w projektowanym ustępie drugim §. 36. statutu, zaznaczając, że „przeciw zatwierdzeniu tych zmian statutu, po powzięciu uchwały Sejmu, nie będzie w zasadzie żadna zachodzić przeszkoda.“

Tym sposobem byłaby usunięta główna trudność, niedozwalająca dotychczas rozwinięcia szerokiej akcji, przez Wysoki Sejm w ubiegłym roku uchwalonej.

Komisyja bankowa proponuje przeto Wysokiemu Sejmowi uchwalenie zmian statutu Banku krajowego, zgodnie z wnioskiem Wydziału co do treści, lecz w zmienionej stylizacji. Komisyja bowiem zastosowała się ściśle do przedłożonego c. k. Ministerstwu pismem Wydziału z 9 listopada 1897. projektu zmian, który to projekt Ministerstwo już akceptowało. Rozumie się, że Komisyja uwzględniła także modyfikację stylistyczną, wskazaną w reskrypcie ministeryalnym z 11 grudnia 1897.

Zdaniem Komisyji niemożna już teraz odstępować od stylizacji proponowanej przez Wydział w piśmie z 9 listopada 1897., a przez Rząd przyjętej, gdyż mogłoby to spowodować znowu całoroczną zwłokę, a jest niewątpliwie w interesie kraju, aby zamierzona uchwałami zeszłorocznymi akcja na polu kredytu włościańskiego jak najrychlej się rozpoczęła.

Wnioski te różnią się od zeszłorocznych uchwał sejmowych w tym przedmiocie tylko o tyle, o ile to jest potrzebne dla uzyskania zatwierdzenia rządowego. Pozostaje zaś niezmieniona i suma 10 milionowa, przeznaczona na polepszenie stosunków włościańskiego kredytu, i zostaje utrzymany program użycia tej sumy w sposób określony zeszłoroczną uchwałą sejmową.

Wniosek o uchwalenie ponownej rezolucji w przedmiocie uzyskania charakteru pupilarnego dla obligacji komunalnych — Komisyja przedkłada zgodnie z propozycją Wydziału nadmienając tylko że powołanym reskrypcją z 11 grudnia 1897. Ministerstwo spraw wewnętrznych, w porozumieniu z Ministerstwem sprawiedliwości, przyjęło do wiadomości zamiar Wydziału uzyskania ponownej w tej sprawie uchwały sejmowej.

Zarazem zauważyło c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych, że dalsze rokowania co do przyznania rzeczonym obligacjom komunalnym charakteru pupilarnych walorów prowadzić należy bezpośrednio z c. k. Ministerstwem sprawiedliwości.

Jest przeto uzasadnioną nadzieją, że i pod tym względem stanie się nareszcie zadość słusznym żądaniom kraju, a obligacje komunalne Banku krajowego, oparte nie tylko na specjalnych rezerwach i całym majątku Banku, ale i na gwarancji kraju, uzyskają charakter papierów wartościowych, bezpieczeństwo pupilarne posiadających.

Uchwała o rozszerzeniu gwarancji kraju za obligacje komunalne do dalszej wysokości 10 milionów jest tylko powtórzeniem zeszłorocznej uchwały.

Zdając sprawę Wys. Sejmowi o zużyciu funduszu 10.000 zł. wyznaczonego na popieranie zakładania powiatowych instytucji kredytowych, Wydział krajowy przedstawił rezultaty osiągnięte w roku ubiegłym co do organizacji takich instytucji.

Sześć nowych kas oszczędności otwarto już w powiatach, a siedm kas oszczędności jest w toku założenia, razem zatem powstało trzynaście nowych instytucji powiatowych, utworzonych dla polepszenia stosunków włościańskiego kredytu.

Z udzielonego przez Wys. Sejm w r. 1896 funduszu 10 000 zł. na koszt organizacji pozostało na rok ubiegły jeszcze 8.100 zł., a gdy wydano w ciągu roku tylko 2.314 zł. pozostało do dyspozycji 5.786 zł. którą to kwotę proponuje Wydział przenieść na rok bieżący.

Przyznając zasiłki dla nowo założonych Towarzystw zaliczkowych — Wydział krajowy działał najczęściej w porozumieniu ze Związkiem stowarzyszeń, co zdaniem komisji i nadal przestrzeganiem być powinno. Związek stowarzyszeń bowiem udziela powstającym towarzystwom fachowej rady i pomocy, a poddanie się kontroli Związku jest gwarancją prawidłowej działalności powstałego towarzystwa.

Komisya z zadowoleniem konstatuje, że małą stosunkowo ofiarą ze skarbu krajowego ułatwionem zostało w sposób wydatny i skuteczny organizowanie powiatowych instytucji kredytowych.

Przedstawiając Wysokiemu Sejmowi, z zgodnie z Wydziałem, wniosek przeniesienia reszty z owego funduszu 10.000 zł. na rok bieżący, komisya wyraża przekonanie, że jak dotychczas, tak i nadal, zasiłki z tego funduszu udzielane będą dla reprezentacji powiatowych zachętą do zakładania wspomnianych instytucji.

Organizacya kredytu włościańskiego została przeto uzupełnioną, przez powołanie do życia nowych instytucji w powiatach, gdzie takich instytucji brakło, a dalsze jeszcze prace w wytkniętym przez Wysoki Sejm kierunku są w toku.

Można też niepłonną mieć nadzieję, że praca ta pójdzie w całym kraju raźniej naprzód, gdy nareszcie otwarte zostanie w Banku krajowym nowe obfite źródło dogodnego, długoterminowego kredytu w obligacjach komunalnych.

Jest też komisya przekonaną, że Wydział krajowy nad dalszym tej ważnej i doniosłej akcji rozwojem czuwać będzie, a przedewszystkiem niczego nie zaniedba, co jeszcze potrzebnem jest dla doprowadzenia jak najrychlej do skutku uchwał sejmowych o 10 milionowym kredycie komunalnym, dla zasilenia Towarzystw zaliczkowych i kas oszczędności przeznaczonym.

Kończąc sprawozdanie swoje o popieraniu organizacyi lokalnych instytucji kredytowych — Wydział wspomina nawiasowo o kasach systemu Raiffeisena, dotychczas w naszym kraju w niewielkiej jeszcze liczbie istniejących.

Wydział nadmienia, że byłby skłonny zająć się zbadaniem organizacyi tych kas i wprowadzeniem zmian, odpowiadających stosunkom krajowym, wyraża jednak zdanie, że inicjatywa zakładania takich kas niemoże od Wydziału wychodzić. Komisya podziela to zapatrywanie, gdyż są to instytucye z zakresem działania na jedną parafię lub gminę ograniczonym, zatem jest rzeczą miejscowych czynników rozważyć, czy są na miejscu siły do zorganizowania i prowadzenia takich instytucji niezbędne.

Komisya bankowa, mając do załatwienia przekazany jej wniosek posła Wachnianina o kasach pożyczkowych systemu Raiffeisena, w niniejszem sprawozdaniu nie wchodzi w rozbiór kwestyi, odnoszących się do tych instytucji, lecz uczyni to zdając sprawę o wniosku posła Wachnianina.

Wreszcie wspomina sprawozdanie Wydziału o poruszanej podczas zeszłorocznych rozpraw o kredycie włościańskim kwestyi połączenia kredytu hipotecznego z ubezpieczeniem na życie.

Wydział wezwał Dyrekcyę Banku krajowego o zbadanie tej sprawy, Bank zaś udał się do Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie o nłożenie projektu warunków, pod którymi mogliby dłużnicy hipoteczni Banku ubezpieczać się w dziale życiowym Towarzystwa. Gdy jednak taki projekt nie został jeszcze ułożony — Dyrekcyja Banku nie mogła dotychczas przedłożyć Wydziałowi swojej opinii.

Sprawa jest zatem w toku, a gdy dokładne jej zbadanie wymaga dojrzałej rozważy, tudzież poinformowania się o stanie rzeczy w tych krajach, gdzie już podobne urządzenia istnieją, — komisya żadnych wniosków w tym przedmiocie nie przedkłada, będąc pewną, że Wydział krajowy i tej kwestyi, której pomyślne załatwienie mogłoby również wpłynąć na polepszenie stosunków włościańskiego kredytu, nie spuści z oka.

Komisya bankowa przedkłada zatem Wysokiemu Sejmowi następujące wnioski:

I. Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie organizacyi kredytu włościańskiego przyjmuje Sejm do wiadomości.

II. Wysoki Sejm raczy w sprawie gwarancyi kraju za obligacye komunalne Banku krajowego powziąć następującą

U c h w a ł ę :

Kraj gwarantuje dopełnienie zobowiązań, wypływających z wydania obligacyi komunalnych pierwszej i następnych emisyi, aż do dalszej wysokości dziesięciu milionów zł. a. w. imiennej wartości, czyli razem z dotychczas przyjętą gwarancyą, do wysokości piętnastu milionów zł. a. w. imiennej wartości w ten sposób, iż regularną opłatę procent-

tów i spłatę kapitału posiadaczom obligacji komunalnych poręcza w pierwszym rzędzie specjalny fundusz rezerwy, utworzony dla obligacji komunalnych, następnie Bank krajowy całym swoim majątkiem, a dopiero o ileby wyżej wymienione fundusze nie pokrywały zobowiązań, wynikłych z wydania obligacji komunalnych, wchodzi w zastosowanie gwarancja kraju.

III. Wysoki Sejm raczy uchwalić następujące zmiany statutu Banku krajowego mianowicie:

1. Sejm uchyla postanowienia §. 3. lit. B. statutu Banku krajowego w osnowie obecnie obowiązującej i uchwała w miejsce tego ustępu następujące postanowienia:

§. 3. B) Oddział komunalny obejmuje udzielanie pożyczek, spłacalnych ratami, gminom i powiatom tudzież Towarzystwom zaliczkowym, utworzonym na podstawie ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 r. Nr. 70. Dz. pr. p. i Kasom oszczędności powiatowym lub gminnym, wszystkim tym instytucjom za poręką gmin lub powiatów przyjętą zgodnie z ustawą. Pożyczki te udzielane będą w obligacjach komunalnych, wydawanych do wysokości udzielanych pożyczek. Wszystkie obligacje komunalne wszelkich emisji, będące równocześnie w obiegu, nie mogą łącznie przekraczać kwoty piętnastu milionów zł. w. a. imiennej wartości.

Do emisji obligacji komunalnych ponad ogólną sumę piętnastu milionów zł. w. a. imiennej wartości potrzebnem jest zezwolenie c. k. Rządu.

Kraj gwarantuje dopełnienie zobowiązań, wypływających z wydania obligacji komunalnych pierwszej i następnej emisji, aż do łącznej wysokości piętnastu milionów zł. w. a. imiennej wartości, w ten sposób, iż regularną opłatę procentów i spłatę kapitału posiadaczom obligacji komunalnych poręcza w pierwszym rzędzie specjalny fundusz rezerwy, utworzony dla obligacji komunalnych, następnie Bank krajowy całym swoim majątkiem, a dopiero o ileby wyżej wymienione fundusze nie pokrywały zobowiązań, wynikłych z wydania obligacji komunalnych, wchodzi w zastosowanie gwarancja kraju.

2. Sejm uchyla postanowienia §. 36. statutu Banku krajowego w osnowie obecnie obowiązującej i uchwała ten §. 36. w osnowie następującej:

III. Pożyczki komunalne.

A. Udzielanie pożyczek.

§. 36. Bank udzielać będzie pożyczki w obligacjach komunalnych:

1. gminom i powiatom:

- a) na spłatę lub ułatwienie spłaty wysoko oprocentowanych długów powiatów, gmin i członków gminy;
- b) na inwestycje i przedsiębiorstwa produkcyjne oraz na zakładanie lub zasilanie powiatowych lub gminnych zakładów pożyczkowych;
- c) na cele użyteczności publicznej, nie wchodzące w zakres bieżącej gospodarki gminnej.

2. Towarzystwom zaliczkowym, utworzonym na podstawie ustawy z 9. kwietnia 1873. Nr. 70. Dz. pr. p., i kasom oszczędności powiatowym lub gminnym, wszystkim tym instytucjom za poręką gmin lub powiatów przyjętą zgodnie z ustawą, celem dostarczenia obrotowego funduszu, szczególnie dla udzielania pożyczek na realności włościańskie, pod warunkami odpowiadającymi potrzebom kredytu włościańskiego, jednak przy przestrzeganiu istniejących dla tych instytucji statutowych i odnośnych prawnych postanowień.

Przyznanie pożyczki w obligacjach komunalnych nastąpić może tylko za uchwałą Rady nadzorczej Banku krajowego, powziętą na wniosek Dyrekcyi, a zatwierdzoną przez Wydział krajowy.

Udzielanie pożyczek komunalnych gminom wiejskim, tudzież gminom miasteczek i miast, nieposiadających osobnych statutów, zależne jest od uchwały Rady powiatowej, uznającej istotną użyteczność i potrzebę zaciągnięcia pożyczki na jeden z celów, powyżej wymienionych.

O każdej pożyczce komunalnej, kwotę 100.000 zł. w. a. przenoszącej, tudzież o każdej pożyczce komunalnej, udzielonej gminie lub powiatowi, przedtem już jakąś zaliczką lub pożyczką obciążonym, Wydział krajowy składać będzie Sejmowi szczegółowe sprawozdanie na najbliższej sesji sejmowej“.

3. Sejm uchyla postanowienie §. 43. statutu Banku krajowego w osnowie obecnie obowiązującej i uchwała ten §. 43. w osnowie następującej:

„§. 43. Bank krajowy wydawać może obligacje komunalne na podstawie pożyczek komunalnych udzielonych powiatom lub gminom, dalej Towarzystwom zaliczkowym, utworzonym na podstawie ustawy z 9. kwietnia 1873 r. Dz. pr. p. Nr. 70., wreszcie powiatowym lub gminnym Kasom oszczędności, wszystkim tym instytucjom za poręką gmin lub powiatów przyjętą zgodnie z ustawą, a to do wysokości tych pożyczek“.

4. Sejm uchyla postanowienia §. 44. statutu Banku krajowego w osnowie obecnie obowiązującej i uchwała ten §. 44. w następującej osnowie:

„§. 44. Ogólna suma wydawanych obligacyj komunalnych w żadnym razie przekraczać nie może ogólnej sumy równoczesnych wierzytelności Banku krajowego w kapitale, z tytułu pożyczek komunalnych udzielonych po myśli §. 36. Do tej sumy wierzytelności nie mogą być wliczane wierzytelności w kapitale, powstałe z zalegania rat amortyzacyjnych.“

W razie spłaty pożyczek komunalnych w gotówce przed upływem ustanowionego terminu Bank wycofa z obiegu odpowiadającą spłaconemu kapitałowi ilość obligacyj komunalnych“.

5. Sejm uchyla postanowienia §. 46. statutu Banku krajowego w dotychczasowej osnowie i uchwała ten §. 46. w osnowie następującej:

„§. 46. Za wypłatę procentów i kapitału obligacyj komunalnych ręczy Bank krajowy przede wszystkim pożyczkami komunalnymi, udzielonymi po myśli §. 36., dalej specjalnym funduszem rezerwowym i aktywami swojemi, a w dalszym rzędzie wchodzi w zastosowanie gwarancya kraju w myśl §. 3. B. niniejszego statutu“.

6. Sejm uchyla postanowienia §. 109. lit. B. statutu Banku krajowego w osnowie dotychczasowej i uchwała w miejsce tego ustępu następujące postanowienia:

§. 109. B) W dziale komunalnym:

2. przyznawanie na wniosek Dyrekcyi pożyczek komunalnych (§. 36.) i potwierdzanie na obligacjach komunalnych, że zostały wydane na podstawie pożyczki, udzielonej gminie, powiatowi, względnie Towarzystwu zaliczkowemu, Kasie oszczędności powiatowej lub gminnej, za poręką gminy lub powiatu przyjętą zgodnie z ustawą (§. 47. lit. g).

IV. Wysoki Sejm raczy uchwalić następującą rezolucyę:

Sejm wzywa c. k. Rząd, aby dla obligacyi komunalnych Banku krajowego emisyi III. i następných wyjednał w drodze ustawy prawo używania ich na lokacyę kapitałów, należących do fundacyi i zakładów pod kontrolą publiczną zostających, niemniej też na lokacyę funduszków publicznych i depozytowych, oraz prawo używania tychże obligacyi na kaucye służbowe i kontraktowe, tudzież na wojskowe kaucye małżeńskie.

V. Wysoki Sejm raczy powziąć następującą uchwałę:

Sejm upoważnia Wydział krajowy do użycia w ciągu r. 1898 kwot zaoszczędzonych w Rubr. XVII., poz. 387. wydatków budżetu na rok 1897. na zasiłki celem pokrycia kosztów założenia powiatowych i gminnych kas oszczędności, tudzież Towarzystw zaliczkowych, powstających z inicjatywy Reprezentacyi powiatowych.

We Lwowie dnia 13. stycznia 1898.

Zastępca przewodniczącego:

Marchwicki.

Sprawozdawca:

Skalkowski.

